

VƏTƏNİMİZİN AZADLIQ TARİXİ QORXMAZ CƏNGAVƏRLƏRİMİZİN QANI İLƏ YAZILMIŞDIR

Əvvəli ötən sayımızda...

Şükürlər olsun ki, Füzuli istiqamətində nə şəhid, nə də yaralımız oldu. Xüsusi təyinatlı qüvvə kimi mühüm tapşırıqların icrası bizim üzərimizə qoyulurdu. Göstərilən etimadı mərdanə qəbul edir və qısa zaman içerisinde düşməni qarını qaşan edirdik. Bir müddət Qaraxanbəyli kəndindən axan çay kənarında 2 gün dincəldik. Sonra Dilağarda kəndinə göndərildik. Məlumat verildi ki, düşmənlə təmas xəttində xeyli döyüş texnikamız yiyəsiz haldadır. Yeni qəfil geri çəkilmə zamanı döyüş texnikalarını çıxarmaq mümkün olmamışdı. Biz lazımı hazırlıq işi gördük. Səhərin gözü açılar-açılmaz düşmənin başının üstündə olduq. Strateji bir postu ələ keçirdik. Hərbi qənimət kimi 2 ədəd minaatan, 7 ədəd avtomat silah və bir ədəd UAZ maşını götürdük. Düşməni bizim mövqelərimizi artilleriya atəsinə tutdular. Bir qədər geri çəkildik. 2 nəfərimiz şəhid oldu. Biri qaxlı igidimiz Mehdi idi.

Veysəlli kəndinin düşmənlərindən alınması barədə aldığımız plan üzrə hazırlıq tədbirlərimiz yaxşı icra edildi. Düşmənlər gözləmədiyi mövqelərdən ağır zərbə aldı. Bir igidimiz bu döyüşdə şəhidliyə qovuşdu. Əsas uğurumuz o oldu ki, ermənilərin bir bazasını oda belədik. Həmin baza Yuxarı Veysəlli ilə Aşağı Veysəlli arasında yerləşirdi. Həmlə edən zaman düşmənin Niva maşınına minaatlarla vurduq. Odladığımız bu maşın sürüləndə iri kolların arasına düşdü. Sürücünün öldüyünü, yaxud sağ qaldığını dəqiqləşdirməyə imkan olmadı.

Kəndin kənarında Davıdan adlı varlı bir erməninin bağı vardı. Bu bağı bir göz qırpmında mühasirəyə aldım. Tən orta sahədə əzəmətli bir ev ucalırdı. Əfsus ki, bağda əlimizə bir diğə da keçmədi. Hər şey dağılın bir vəziyyətə düşmüşdü. Veysəlliyə girməzəndən əvvəl güclü müşahidə işi aparırdım. Ermənilərin nə qədər qüvvəsinin olmasını öyrənmək istəyirdik. Ehtimallarımız düz çıxdı. Kənddə erməni qalmamışdı.

Yenə Horadizə qayıtmalı olduq. Bir həftədən sonra Kurapatkino kəndinə göndərildik. Strateji bir yüksəkliyi ələ keçirdik. Düşmənlə kömək üçün çoxlu sayda qüvvə gəlirdi. Qüvvələr nisbəti onların xeyrinə olanda geri çəkilmək məcburiyyəti qarşısında qaldıq. Döyüşçü yoldaşımız Ələkbərov Nazim yüksəkliyin alınması zamanı ayağından güllə yarası aldı. Yaxşı ki, imkan daxilində onu ön atəş xəttindən təxliyə edə bildik. Bu zaman bizə güclü müqavimət göstərən 6 diğəni, necə deyərlər, çətin olsa da, cəhənnəmə göndərdik. 5 gün təəffüs imkanı əldə etdik. Yenidən Horadizə göndərildik. Növbəti dəfə 2 yüksəklik uğrunda

döyüşə atıldım. Bir yüksəkliyin yamacında erməni çadırı vardı. Elə zənn etdik ki, içərişi düşmənlər qüvvələri ilə doludur. Onu hədəfə alaraq mərmi altına saldıq. Kəşfiyyatçılarımız məlumat verdilər ki, mərmi atəşi altında nədənsə yalnız bir diğə gəbərmişdi.

Mən maskalanmış bir yerdə ətrafı müşahidə edərək minaatlara koordinatları göndərdim. Onlar hədəflərin çoxunu görə bilmirdilər. Amma mənim köməyim sayəsində tuşlama işi yaxşı nəticə verirdi. Bir erməni çadırını da yox etdik. Mərmi çadırın qabağına düşsə də, ətraf iti qəlpələrlə çilələndi. Çadırdan bir diğəni sürüyə-sürüyə çıxartdılar. Deyəsən, ölmüşdü. Diğəri ayağını çəke-çəke yeriyirdi. Əksər diğələr bir-birinə kömək etmədən qaçdılar. 6 mərmi atəşimizdən sonra bir erməni tankı gəldi və bizi vurmağa başladı. Bir atəş snayperin lüləsini aypara kimi əymişdi.

Atəşlər dayandıqdan sonra biz Horadizə qayıtdıq. Bir neçə dəfə yer dəyişmə etdik. Daha sonra Ağdərəyə göndərildik. Drambon kəndini düşmənlərindən təmizləmək tapşırığı verildi. Komandiriz Əzizə Qəni-zadə hərbi xəritə üzərində hücum planımızı layihələndirdi. 30 nəfər döyüşçümüzün hər biri ayrıca tapşırığı almışdı. Şərti işarələrə əsasən bir-birimizi himayə edərək irəlilədik. Güclü qarşıdurma olmadı. Ona görə ki, kəşfiyyat işini yaxşı aparmışdıq. Erməni postlarını yerində saxlamırdıq. Bizdən əvvəl burada döyüşən əsgərlərimizin cəsədlərini tapdıq. 3 əsgərimiz şəhid olmuşdu. İkisi isə yaralı idi. Ermənilər həmin cəsədləri nədənsə təhçir etməmişdilər. Görünür, imkanları olmayıb. Sağ qalan ermənilərin bir qismi bir evin heyətində gizlənməmişdi. Bizi görəndə yalvardılar ki, onları öldürməyək. Biz insanlığını göstərdik. Kəndi ələ keçirdikdən sonra yüksəkliklərdə postlar qurduq.

Axşam çağı komandiriz Əzizə Qəni-zadə məni döyüşçü yoldaşımız sumqayıtlı Ədalətə bir yerdə həmin kəndə kəşfiyyəta göndərdi. Biz kəndi gezdik. Məktəbə girəndə bir hərbi xəritə tapdım. Sözü açığı, mən o zaman hərbi xəritəni yaxşı bilmirdim. Xəritə erməni dilində qeyd edilmişdi. Amma rus dilində də müəyyən göstərişlər yazılmışdı. Xəritədə Azərbaycan 3 hissəyə bölünmüşdü. Ehtimal ki, bir hissə Rusiyanın, bir hissə Ermənistanın, bir hissə də İranın payına düşürdü. Axı, arxalı köpək kimi ermənilər yalnız onların hüneri hesabına bizə hürürdülər.

Kəndi tamam gezdik. Bir erməni də gözümüzə dəymədi. Amma erməni evlərində olan yeməkləri məcburən götürdük. Çünki çox acmışdıq. Yeməkləri gətirib silahdaşlarımızla birgə yedik. Hiss edirdi ki, ermənilər kənddən çoxdan

çıxmamışdılar. Elə ev vardı ki, həta cəlbəndə patrondan gödəkçəsinə atıb qaçmışdı. Həmin gödəkçəni qənimət kimi özümə götürdüm.

Səhər tezədən hücum keçərək Poqosomer kəndini düşməndən təmizlədik. Öyrəndik ki, Çıldırın yüksəkliyində erməni qüvvəsi çoxdur. Hərbi qənimət kimi götürdüyümüz RLS-in mühərriki yararsız hala düşdüyünə görə istifadəsiz qaldı. Komandiriz Əzizə Qəni-zadənin başçılığı ilə Çıldırın yüksəkliyinə kəşfiyyəta getdik. Kartof ekilmis sahəyə girəndə düşmənlər bizi gördü və minaatlarla bizi hədəfə aldılar. Xoşbəxtlikdən mərmiyə bir qədər aralı yerdə partladı. Bəzən komandiriz məni qorumaq üçün əlini başıma qoyurdu. Sığnaq yerləri olduğuna görə zərər çəkmədik. Hədəfə alındığımızı nəzərə alaraq məcburən geri çəkilməyə başladım.

Bizim hərbi hissəmizə təkə Drambon kəndinin alınması tapşırılmışdı. Amma biz əlavə olaraq bir neçə yüksəklikləri də ələ keçirdik. Növbəti hərbi əməliyyatımız Laçın rayonunda keçirildi. Laçının Ərikli kəndinə Kəlbəcər tərəfdən gəldik. Ərikli kəndində 1-2 gün təlim keçdik. Sonra yavaş-yavaş kəndlərə girməyə başladım. Axırınca kəndimiz Vaqazin oldu. O kəndlərin heç birində erməni yox idi. Biz irəlilədikcə ermənilər təlaşa düşüb qaçdılar. Çünki biz durub baxanda onların qaçdığını gördük. Vaqazin kəndində gecə saat 04.00 radələrində bizə əmr gəldi. Biz texnika ilə yox, piyada hərəkət edirdik. Şəxsi heyət 60-70 nəfərdən ibarət idi. Şiriyev Aydın, Abbasov Ramiz, İbrahimov Azər bizi rəhbərlik edirdilər. Verilmiş əmrə əsasən Şuşa tərəfə getməli idik. Bir yüksəkliyi asanlıqla fəth etdik. Diğə gəl ki, ermənilər gözümüzə dəymirdi. Bizdən sağ cinahdə Sarıbaşa yaxınlığında Vudraq adlı bir zabitin əsgərləri vardı. Biz həmin yüksəkliyə gəlib çatdıq. Aşağıda Turabxan kəndi yerləşirdi. Kəşfiyyat qrupumuz xəbər gətirdi ki, ermənilər kənd orta məktəbinin kitabxanasındaki kitablarımızı çölə atıblar. Kitabla vurulmuş möhürdən müəyyən etdik ki, həmin kənd Turabxan kəndidir. Elə keçilməz yollardan getmişdik ki, oradan o kəndə yol yox idi. Birtəhər kəndə yetişib bildik. Biz kəndə girəndə ermənilər kartof yığırdılar. At ilə kartof yığmağa gəlmişdilər. Bizi görəndə ermənilər qaçdılar. Onlara atəş açmadım. Çünki kəşfiyyat üçün gedirdik. Həmin ərazidə yalnız kiçik miqyaslı bir döyüş aparıldı. Rabitə aparatı mənə olduğu-na görə səsi mən eşidirdim. Bizdən 1 nəfər ayağından yaralandı. Vertolyotumuz vaxtında gəlib onu təxliyə etdi.

Sonra Tqik kəndinə yollandım. Dedilər ki, bu kəndə Laçın arasında körpü var və o körpü partladılmışdır. Çünki düşmənin döyüş

texnikaları oradan keçirdi. Komandiriz başda olmaqla 1 nəfər yerli bələdçinin köməyi sayəsində körpünü parlatmağa getdik. Səhərə yaxın əmrini yerinə yetirdik. Mən yüksəklikdə oturub ətrafı müşahidə edir və rabitə vasitəsilə operativ məlumatlar verirdim. Əmrini yerinə yetirdikdən sonra Qozlu kəndinə qayıtdım. 4 gün sonra əmr gəldi ki, Tqik kəndi ermənilərdən azad olunmalıdır. Kəşfiyyatın məlumatlarına görə o kənddə 2 ədəd tank, 4 ədəd PDM və 100-ə yaxın erməni qüvvəsi vardı. Komandiriz başda olmaqla mən, Səlim və digər iki döyüş yoldaşım ilə meşənin içərisində yaxşı maskalanmış bir mövqə seçmişdik. Komandiriz Tqik kəndini ermənilərdən təmizləmək üçün plan qururdu. Komandiriz dedi ki, diğəllər arasında güclü vahimə yaratmalıyıq. Ona görə də kənd hər tərəfdən atəşə tutuldu. Ermənilər bu sayaq fasiləsiz hücumdan qorxaraq silahlarını qoyub qaçdılar. Bircə tank və PDM-ləri kənddən çıxıb bildi. Minaatları yiyəsiz qalmışdı. Düşmənlər atəş açmağa geri çəkilmirdi. Bir mərmi bizdən 10 metr aralı bir yerə düşdü. Yaxşı ki, mən qəlpə yaxalamadım, amma zərbə dalğası götürüb yerə çırpıldı. Döyüş çox çəkmədi. Ehtiyat qüvvəsi azalan düşmənlər qaçmağa üz tutdu.

Tankın zərbə dalğasının təsiri məni yaman ağır vəziyyətə salmışdı. Təcili olaraq hospitala göndərildim. Bir həftə müalicə olunmuşdan sonra yenidən Qozlu kəndinə qayıtdım. 1992-ci ilin noyabr ayında komandiriziz Əzizə Qəni-zadə lazımı döyüş təcrübəsi qarşılığına görə "N" sayılı motoatıcı briqadanın komandirini təyin etdilər. Bizim yeni komandirizimiz Abbasov Ramiz oldu. Bundan sonra biz Laçının Pircahan kəndinə göndərildik. Sonra səhhətimdə yaranmış problemlə bağlı hərbi xidmətimi ön xəttə davam etdirə bilmədim və arxa cəbhəyə keçirildim...

Hər bir Azərbaycan vətəndaşı yaxşı bilməlidir ki, düşmənlər üzərinə qələbəmiz asanlıqla başa gəlməmişdir. Vətənimizin azadlıq tarixi qorxmaz cəngavərlərimizin qanı ilə yazılmışdır. Bu gün üzərində qürurla gəzdiyimiz Vətən torpağı mərd igidlərin hüneri hesabına qorunmuşdur. Ana yurdumuzun hər qarışığını daim göz bəbəyimiz kimi mühafizə etməliyik. Unutmayaq ki, dənənimizi bilmədən sabaha doğru addımlamaq səhrada kor-koranə su tapmaq vərdəsinə bənzəyir. Vətənin azadlığı və onun qorunması üçün atılan hər bir addım Vətənin var olması deməkdir və Vətən varlığı isə bizim varlığımızın təsdiqidir.

Gülmar BƏŞİROVA
Azərbaycan Hərb
Tarixi Muzeyinin
tədqiqatçı-elmi işçisi